

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Vrchní soud v Praze rozhodl jako soud odvolací v senátu složeném z předsedy JUDr. Ladislava Derky a soudců JUDr. Ivy Horákové a JUDr. Radima Novotného ve věci

žalobce: **Chytrý nájem, s. r. o.,** IČO 29158958
sídlem Chotíkov 479, 330 17 Chotíkov
zastoupený advokátkou JUDr. Hanou Kapitánovou
sídlem 5. května 296/36, 301 00 Plzeň

proti
žalovaným: 1. [redacted] [redacted] narozený [redacted]
bytem [redacted]
2. [redacted] [redacted] narozená [redacted]
bytem [redacted]
oba zastoupeni advokátem JUDr. Martinem Horčicem
sídlem Politických vězňů 27, 280 02 Kolín IV.

o námitkách žalovaných proti směnečnému platebnímu rozkazu ukládajícímu zaplacení směnečného peníze 295 023 Kč s příslušenstvím a směnečné odměny 983 Kč, **o odvolání žalovaných** proti rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 29. června 2022, č. j. 41 Cm 66/2020-376,

takto:

- I. Rozsudek se mění tak, že se ruší směnečný platební rozkaz ze dne 5. srpna 2020, č. j. 41 Cm 66/2020-12, vydaný Krajským soudem v Plzni.
- II. Žalobce je povinen zaplatit žalovaným, oprávněným společně a nerozdílně, náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů 322 788,64 Kč k rukám zástupce žalovaných, a to do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

1. Žalobce Chytrý nájem, s. r. o., se návrhem na vydání směnečného platebního rozkazu, doručeným Krajskému soudu v Plzni dne 23. 7. 2020, domáhal proti prvnímu žalovanému [REDAKCE] a druhé žalované [REDAKCE] vydání směnečného platebního rozkazu ukládajícího zaplacení směnečného peníze 295 023 Kč s 6% úrokem z uvedené částky od 11. 7. 2020 do zaplacení, směnečné odměny 983 Kč a náhrady nákladů řízení 38 517 Kč. Návrh odůvodnil tím, že první žalovaný vystavil dne 7. 6. 2017 blankosměnku s doložkou bez protestu nikoli na řad žalobce, a to na základě dohody o vyplnění blankosměnky sjednané ve smlouvě o půjčce č. [REDAKCE] ze dne 7. 6. 2017. Žalobce, který měl podle čl. II. odst. 2.5 oprávnění blankosměnku doplnit, na blankosměnce uvedl směnečnou sumu 295 023 Kč a datum splatnosti 10. 7. 2020. Druhá žalovaná blankosměnku podepsala jako směnečný rukojmí. Žalovaní nic žalobci nezaplatili, a to ani na základě předžalobních upomínek.
2. Dne 5. 8. 2021 vydal Krajský soud v Plzni (dále jen „soud“ nebo „soud prvního stupně“) směnečný platební rozkaz (dále též „SPR“) č. j. 41 Cm 66/2020-12, proti kterému žalovaní podali včas tyto námitky:

První žalovaný uzavřel dne 3. 4. 2017 se společností Ekonomické stavby, s. r. o. (dále též „společnost ES“ či „ES“) jako jednu smlouvu „Smlouvu o budoucí smlouvě o dílo č. [REDAKCE] smlouvu o dílo na projektovou dokumentaci č. [REDAKCE] smlouvu příkazní č. [REDAKCE]“ (dále jen „smlouva č. [REDAKCE]“) a dále uzavřel dne 7. 6. 2017 s žalobcem smlouvu o půjčce č. [REDAKCE] v [REDAKCE] a současně ve prospěch žalobce vyplnil blankosměnku k této smlouvě. Uzavřená smlouva o půjčce je neplatná pro rozpor s dobrými mravy a právní úpravou ochrany spotřebitele (čl. 1.2, 1.3, 2.1 - záloha 170 000 Kč, 3.2 smlouvy). První žalovaný nebyl žalobcem upozorněn na nutnost disponovat vlastními finančními prostředky pro možnost získání hypotečního úvěru, naopak ES tvrdil, že toto financování zajistí a ES též tvrdil, že pokud se ES nepodaří financování zajistit, žalovaní nebudou ES nic platit. Z podkladů ke smlouvě č. [REDAKCE] vyplývá, že nebylo možné reálně předpokládat, že by první žalovaný mohl dostat potřebný úvěr, což muselo být ES jasné. Smlouva č. [REDAKCE] zanikla odstoupením na základě dopisu prvního žalovaného ze dne 5. 10. 2017, není proto dán důvod pro plnění společnosti ES ve výši 170 000 Kč jako zálohy na financování výstavby a zpracování projektové dokumentace stavby rodinného domu (body 2.1 a B.1 smlouvy č. [REDAKCE]), který žalovaní chtěli postavit, proto odpadl i důvod vyplnění blankosměnky. Částku 170 000 Kč si první žalovaný půjčil od žalobce. Ke zpracování projektové dokumentace došlo jen zčásti formou zadání údajů projektové dokumentace do vzoru v počítačovém programu a vytištění. Smlouva č. [REDAKCE] je smlouvou spotřebitelskou a její podmínky byly nerovné v neprospěch prvního žalovaného jako spotřebitele. Žalobce je společností účelově vytvořenou pro potřeby společnosti ES, které byly personálně propojeny prostřednictvím osoby [REDAKCE] [REDAKCE]. První žalovaný podepsal smlouvu o půjčce mimo provozovnu žalobce, v tísní a za nevýhodných podmínek. Od této smlouvy první žalovaný odstoupil dopisem datovaným dnem 5. 10. 2017 a odeslaným dne 22. 11. 2017. Existuje řada sporů vedených s [REDAKCE] [REDAKCE] a společností ES, žalovaní v této souvislosti odkázali na usnesení Nejvyššího soudu č. j. 33 Cdo 2072/2019-281 ze dne 31. 10. 2019.
3. Žalobce k námitkám žalovaných uvedl, že kauzou směnky je půjčka poskytnutá žalobcem, nikoliv plnění prvního žalovaného vůči Ekonomickým stavbám, s. r. o. První žalovaný se obrátil na Ekonomické stavby, s. r. o. se zájmem o výstavbu rodinného domu. Za tím účelem uzavřel první žalovaný s Ekonomickými stavbami, s. r. o. Smlouvu o budoucí smlouvě o dílo č. [REDAKCE], smlouvu o dílo na projektovou dokumentaci č. [REDAKCE], smlouvu č. [REDAKCE] ze dne 3. 4. 2017. První žalovaný neměl finanční prostředky ke splacení zálohy 170 000 Kč budoucímu zhotoviteli Ekonomickým stavbám, s. r. o., proto první žalovaný požádal žalobce o poskytnutí půjčky 170 000 Kč a pak byla dne 7. 6. 2017 uzavřena smlouva o půjčce č. [REDAKCE]. Tato půjčka byla účelově vázána k úhradě uvedené zálohy pro financování přípravných prací ke stavbě budoucího rodinného domu dle smlouvy č. [REDAKCE]. Půjčka byla dle smlouvy zaslána bezhotovostně Ekonomickým stavbám, s. r. o.

Žalobce byl prvním žalovaným výslovně ubezpečen, že první žalovaný má zajištěn dostatek finančních prostředků k vrácení půjčky (bez takového ujištění by žalobce půjčku neposkytl). Obsah i forma půjčky je zcela obvyklá (splatnost, smluvní pokuta 0,1 % denně z dlužné půjčky v případě prodlení s placením, zajištění formou směnky). Při uzavírání smlouvy o půjčce nebyl použit prostředek komunikace na dálku, proto není použitelný § 1843 občanského zákoníku pro odstoupení od smlouvy. Žalobce dále odkázal na judikaturu soudů různých stupňů.

4. Soud v bodu I. výroku rozsudku z 29. 6. 2022 ponechal SPR v platnosti. V bodu II. výroku uložil žalovaným povinnost zaplatit společně a nerozdílně žalobci náhradu nákladů řízení ve výši 145 702,97 Kč k rukám zástupkyně žalobce do tří dnů od právní moci rozsudku.
5. V odůvodnění rozsudku soud uvedl, že půjčka 170 000 Kč ze smlouvy o půjčce uzavřené s žalobcem dne 7. 6. 2017 byla účelově vázána na zálohu podle smlouvy č. [REDAKCE] uzavřené s Ekonomickými stavbami, s. r. o., které jako budoucímu zhotoviteli stavby byla půjčka přímo poskytnuta. První žalovaný s tímto způsobem poskytnutí půjčky souhlasil a zavázal se žalobci splatit půjčku do 7. 8. 2017. K zajištění pohledávky z půjčky byla sjednána smluvní pokuta ve výši 0,1 % denně z dlužné jistiny a 2 blankosměnky, které jako směnečný rukojmí podepsala druhá žalovaná. První žalovaný prohlásil, že má zajištěny dostatečné finanční prostředky a není předlužen. Dále bylo ujednáno, že odstoupení od smlouvy uzavřené s Ekonomickými stavbami, s. r. o. se nevztahuje na smlouvu o půjčce. Žalobce je společností, která poskytuje půjčky klientům společnosti Ekonomické stavby, s. r. o. [REDAKCE] žalobce a společnosti ES je [REDAKCE] [REDAKCE]. Společníkem žalobce je společnost ES. Společnost ES nebyla schopna zajistit financování stavby žalovaných, první žalovaný proto odstoupil od smlouvy č. [REDAKCE] a rovněž odstoupil od smlouvy o půjčce, a to dopisem ze dne 5. 10. 2017. Důvodem odstoupení od smlouvy o půjčce byla skutečnost, že smlouva o půjčce byla uzavřena mimo provozovnu, v rozporu se zákonem a dobrými mravy, v tísní a za nevýhodných podmínek, když bylo jen na úvaze věřitele, kdy a v jaké výši bude plnit, přičemž podle čl. 3.2 měl dlužník plnit v případě neplnění ze strany společnosti ES. Žalobce zpochybnil, že by mu odstoupení od smlouvy bylo doručeno. Pro případ odstoupení od smlouvy č. [REDAKCE] společnost ES žalovaným sdělila, že při prominutí povinnosti hradit smluvní pokutu by museli žalovaní uhradit částku 241 690 Kč poníženou o složenou zálohu ve výši 170 000 Kč, tj. částku 71 690 Kč. Soud zjistil, že vyplněnou blankosměnkou uplatnil žalobce nárok na zaplacení dlužné jistiny půjčky 170 000 Kč, smluvní pokuty 85 000 Kč a zákonného úroku z prodlení 40 023 Kč se splatností 10. 7. 2020. Soud odkázal na další sporná řízení vedená mezi společností ES a jejími klienty.
6. Soud dospěl k závěru, že blankosměnka byla vyplněna v souladu s dohodou o vyplňovacím právu uvedenou ve smlouvě o půjčce ve smyslu čl. I § 77 odst. 2, § 48 a § 10 zákona směnečného a šekového č. 191/1950 Sb. ve znění pozdějších předpisů (dále jen ZSS). Smlouvu o půjčce soud zhodnotil jako smlouvu nepojmenovanou a spotřebitelskou ve smyslu § 1810 občanského zákoníku. Soud neshledal, že by smlouva o půjčce byla uzavřena v rozporu se zásadami ochrany spotřebitele a to ani co do lhůty určené k vrácení půjčky ani že by smlouva o půjčce měla znaky lichevní smlouvy, když první žalovaný netvrdil okolnosti uzavření smlouvy o půjčce, které by svědčily o jeho tísní. K nárůstu dlužné částky došlo v důsledku prodlení prvního žalovaného s úhradou půjčky. V řízení nebyla prokázána vědomost žalobce o nemožnosti prvního žalovaného získat hypoteční úvěr, v důsledku čehož by jediným efektem smluvního jednání byla povinnost prvního žalovaného vrátit půjčené finanční prostředky ve výši 170 000 Kč s příslušenstvím a smluvními pokutami. Soud neměl za důvodné námitky žalovaných z vlastních vztahů ke společnosti ES (viz rozsudky Vrchního soudu v Praze sp. zn. 2 Cmo 178/2019, sp. zn. 12 Cmo 209/2019), tj. ani námitky, že nebyly splněny podmínky smlouvy č. [REDAKCE]. Majetkové a personální propojení (osoba [REDAKCE] mezi žalobcem a společností ES nezakládá právo k uplatnění námitek ze vztahů k uvedené společnosti vůči žalobci a nezprošťuje povinnosti zaplatit směnku (viz rozsudky Vrchního soudu v Praze sp. zn. 2 Cmo 58/2020, č. j. 12 Cmo 261/2019-171 ze dne 4. 12. 2019). Žalovaní neprokázali, že by půjčku 170 000 Kč neobdrželi. Soud neměl

za relevantní obranu žalovaných spočívající v námitce řady soudních řízení vedených vůči [REDAKCE] ani šetření Policie ČR bez souvislosti s daným sporem.

7. Soud neshledal prokázanou argumentaci žalovaných, že [REDAKCE] reagoval na vývoj judikatury v řízeních, kde byl přímo účastníkem, a proto provedl změny ve způsobu smluv tak, aby se vyhnul postupům, které mu soudy vytkly a zneužil judikaturu jako návod k obcházení zákona, aby dosáhl bezdůvodného obohacení.
8. Soud shledal platným smluvní ujednání o smluvní pokutě ve smlouvě o půjčce (čl. II, odst. 2.2) a i přes současné zajištění pohledávky blankosměnkou neměl soud smluvní pokutu za nepřiměřeně vysokou. Konečná výše smluvní pokuty závisela na délce prodlení prvního žalovaného s vrácením půjčky.
9. Žalobce uplatnil nárok z platné směnky vlastní a ve smyslu Čl. I § 78 odst. 1, § 28 odst. 2 a § 48 ZSŠ vznikl žalobci nárok na zapacení směnečného peníze, směnečného úroku a směnečné odměny vůči prvnímu žalovanému jako výstavci a druhé žalované jako směnečné rukojmí. Z těchto důvodů soud ponechal SPR v platnosti. O náhradě nákladů řízení rozhodl podle § 142 odst. 1 o. s. ř. ve prospěch úspěšného žalobce.
10. Žalovaní podali proti rozsudku včas společné odvolání a navrhli rozhodnutí zrušit a věc vrátit soudu prvního stupně k dalšímu řízení. V odůvodnění odvolání namítli účelové jednání společností propojených skrze osobu [REDAKCE] a odkázali na řadu sporů vedených s [REDAKCE] žalobcem a společností ES. Žalobce věděl o majetkové a finanční situaci žalovaných a o tom, že žalovaným nebude možno úvěr poskytnout a uzavření smlouvy o půjčce s prvním žalovaným mělo za cíl toliko získání finančního prospěchu ze smlouvy o půjčce zajištěné blankosměnkou. Žalobce uvedl žalované v omyl. Dále žalobce nebyl na základě živnostenského oprávnění oprávněn k poskytování finančních služeb. Podnikání žalobce je nelegální a nese znaky lichvy.
11. Žalobce k odvolání žalovaných uvedl, že soud provedl všechny navržené důkazy a podrobně se vypořádal se všemi námitkami žalovaných. Uplatněné námitky ani nejsou schopny ze své podstaty zvrátit povinnost zaplatit směnečný peníz dle směnečného platebního rozkazu. V dané věci jsou irelevantní důvody, které žalovaní rozvádějí v podstatě do trestně právní roviny (tvrzení o organizovaném podvodu bez jakéhokoliv opodstatnění atd.). Nemíjí zřejmé, jak by judikované případy či šetření Policie mohly zvrátit povinnost žalovaných zaplatit dle směnečného platebního rozkazu. Je irelevantní a zároveň nepřipustné nové tvrzení žalovaných (nebylo obsaženo v námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu), že žalobce nebyl oprávněn poskytovat půjčky a že žalobce nedisponuje licencí České národní banky.
12. Odvolací soud podle § 212 o. s. ř. přezkoumal napadený rozsudek a po provedeném jednání ve věci samé dospěl k závěru, že odvolání žalovaných jsou důvodná.
13. V dané věci se žalobce domáhá zaplacení směnky vlastní vystavené dne 7. 6. 2017 v [REDAKCE] prvním žalovaným nikoliv na řad, se směnečným penízem 295 023 Kč a splatné dne 10. 7. 2020 ve [REDAKCE]. Jako remitent (majitel směnky) je uveden žalobce. Druhá žalovaná podepsala směnku v postavení avalisty. Směnka není rubropisována.
14. Mezi účastníky nebyla spornou kauza směnky - přímo v žalobě byl obsažen odkaz na dohodu o vyplnění blankosměnky sjednanou ve smlouvě o půjčce č. [REDAKCE] ze dne 7. 6. 2017 ve vztahu k oběma žalovaným a žalovaní v námitkách proti SPR potvrdili, že směnka zajišťovala splnění závazku prvního žalovaného ze Smlouvy o půjčce č. [REDAKCE] ze dne 7. 6. 2017. Nebylo sporné, že oběma žalovaným přísluší tytéž kauzální námitky.
15. Při odvolacím jednání seznámil odvolací soud účastníky s nálezem Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2337/21 ze dne 19. 7. 2022, ve kterém Ústavní soud hodnotil obdobnou smlouvu o zápůjčce, jako jsou Smlouvy v této věci (vedlejší účastníci řízení u Ústavního soudu byla společnost Chytrý nájem, s. r. o., tj. žalobce). Ústavní soud mj. v odstavci 24. odůvodnění svého nálezu uvedl: „... tak

vedlejší účastnice, jejímž blavním (ne-li jediným) předmětem podnikání je poskytování údajně bezúplatných překlenovacích půjček klientům společnosti Ekonomické stavby s. r. o., musela od samého počátku předpokládat, že stěžovatelé jistinu včas neuhradí. To platí tím spíše, že stěžovatelé před uzavřením předmětné smlouvy opakovaně výslovně deklarovali, že naspořenými finančními prostředky pro včasné splacení nedisponují a jsou tedy odkázáni na úhradu prostřednictvím hypotečního úvěru. Tento úvěr však dle Ústavního soudu s ohledem na obvyklý běh věci nebylo reálně možné v krátké době splatnosti tak, jak tato byla sjednána, vyřídit a vyčerpat. Za této situace je tak více než zřejmé, že se skutečností, že se stěžovatelé dostanou do prodlení a dojde k "aktivaci" ujednání o "smluvní pokutě", muselo být vedlejší účastníci při nastavování smluvních podmínek počítáno a na předmětné ujednání je tak dle Ústavního soudu vzhledem ke skutkovým okolnostem nynější věci třeba hledět jako na skrytý úrok, tedy úplatu, kterou za poskytnutí půjčky věřitel nad rámec jistiny od dlužníků obdrží, nikoli jako na smluvní pokutu.“

16. V odstavci 25. odůvodnění svého nálezu Ústavní soud uvedl: „Stejný názor jako Ústavní soud zastává též právní teorie, která dovozuje, že obsah právního jednání může vykládající zjišťovat jakýmkoli způsobem, může použít i speciálních způsobů výkladů, totiž výkladu jazykového, gramatického, logického, systematického, popř. také historického. Použití historického výkladu bude namístě především tam, kde vykládajícímu nestačí vyložit použitá slova v jejich vzájemné rozumné souvislosti, ale musí najít smysl právního jednání. Nejednou může k náležitému zjištění obsahu právního jednání, resp. skutečné vůle jednajícího, přispět výklad teleologický, jenž může pro zjištění skutečného sledovaného hospodářského účelu interpretovaného závazku brát významnou roli (srov. Zuklínová, M.; Švestka, J.; Dvořák, J.; Fiala, J. a kol. Občanský zákoník: komentář. Svazek I. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2020). K využití teleologického výkladu však soudy v nynější věci nepřikročily, když vycházely toliko z doslovného znění předmětné smlouvy a jejího jazykového výkladu, aniž by se komplexně zabývaly veškerými, pro věc relevantními skutečnostmi, zejména průběhem předmluvních jednání stěžovatelů s pracovníky společnosti Ekonomické stavby s. r. o., kteří uzavření smlouvy zprostředkovali. Způsob výkladu, k němuž se obecné soudy v nynější věci přiklonily, je navíc výkladem, který je pochybný a přinášející problematické důsledky (prakticky nemožné vrácení "půjčky" prostřednictvím hypotečního úvěru ve velmi krátké době splatnosti), a Ústavní soud jej tak nemůže aprobovat [náleze ze dne 12. 6. 2000 sp. zn. I. ÚS 331/98 (N 86/18 SbNU 233), náleze ze dne 7. 4. 2011 sp. zn. I. ÚS 2061/08 (N 63/61 SbNU 29)].“
17. V odstavci 26. odůvodnění svého nálezu Ústavní soud uvedl: „Obecné soudy se v nynější věci navíc odmítly zabývat námitkovou obranou stěžovatelů z jejich právních vztahů se společností Ekonomické stavby s. r. o., neboť tyto námitky dle názoru obecných soudů s ohledem na čl. I § 17 zákona směnečného a šekového stěžovatelům vůči této společnosti nepřislouží. Byť obě společnosti jsou majetkově propojeny v osobě jediného společníka (společnosti Ekonomické stavby rodinná a. s., jejímž jediným [redacted] je dle tvrzení stěžovatelů pan [redacted] [redacted] a propojeny jsou též personálně (a to opět osobou [redacted] [redacted] jediného [redacted] společnosti Ekonomické stavby s. r. o. i vedlejší účastnice), jedná se dle názoru obecných soudů o formálně samostatné subjekty, pročež nelze námitky z vlastních vztahů stěžovatelů se společností Ekonomické stavby s. r. o. v řízení vůči vedlejší účastnici připustit. Takový náhled považuje Ústavní soud za ryze formalistický. Ústavnímu soudu je z jeho úřední činnosti známo, že aktuálně zvolený model poskytování překlenovacích půjček klientům společnosti Ekonomické stavby s. r. o. je toliko dalším z modelů podnikání pana [redacted] [redacted] když tento "překlenovací půjčky" na financování staveb rodinných domů klientům Ekonomických staveb s. r. o. dříve poskytoval sám coby fyzická osoba [viz náleze ze dne 24. 1. 2017 sp. zn. III. ÚS 1293/16 (N 17/84 SbNU 205)]. V tomto nálezu Ústavní soud mj. uzavřel, že ačkoliv je institut směnky založen na přísné formálnosti směnečných vztahů, neměla by tato formálnost samotná vychylovat práva ze směnečného vztahu plynoucí ve prospěch pouze jedné ze zúčastněných stran, zejména je-li druhou smluvní stranou spotřebitel. Tento závěr je pak dle Ústavního soudu nutné mít na zřeteli i v nynější věci. Přestože stěžovatelům (kteří navíc předmětnou smlouvu uzavřeli rovněž coby spotřebitelé) v řízení před obecnými soudy s ohledem na výše uvedené ustanovení zákona směnečného a šekového formálně vzato příslušely námitky toliko vůči "majiteli" směnky, tedy vedlejší účastníci, měly se soudy dle názoru Ústavního soudu zabývat otázkou, zda s ohledem na okolnosti věci, zejména okolnosti uzavření jednotlivých smluvních vztahů, do nichž stěžovatelé vstoupili, a propojení obou společností (tedy vedlejší účastnice a společnosti Ekonomické stavby s. r. o.), nepředstavuje formální oddělení obou subjektů ve své podstatě toliko jednoduchou a účinnou "právní kličku", jež ve svém důsledku vede ke znemožnění, příp. značnému ztížení, právní obrany stěžovatelů v případném soudním sporu. V případě kladné odpovědi na tuto otázku pak bylo namístě, aby tuto námitkovou obranu stěžovatelů připustily a řádně se jí zabývaly.

Pokud tak neučinily, dopustily se tím dle názoru Ústavního soudu přepjatého formalismu, který není slučitelný s principy spravedlnosti.“

18. V odstavci 23. odůvodnění Ústavní soud dovodil, že bylo nemožné, aby stěžovatelé (spotřebitelé) obdrželi ve lhůtě dvou měsíců hypoteční úvěr, ze kterého by splatili poskytnutou zápůjčku 170 000 Kč, když až po vyhotovení projektové dokumentace by bylo možné provést kompletaci žádosti stěžovatelů o poskytnutí hypotečního úvěru a tuto předat bance k posouzení této žádosti.
19. Odvolací soud zopakoval dokazování smlouvou o půjčce č. [REDAKCE] ze dne 7. 6. 2017 (dále též „Smlouva“), aby mohl zhodnotit, zda se v případě této smlouvy jedná o stejný případ zápůjčky, na kterou je namístě hledět jako na úplatnou zápůjčku.
20. Ze smlouvy o půjčce č. [REDAKCE] ze dne 7. 6. 2017 zjistil, že se v ní žalobce (věřitel) zavázal poskytnout prvnímu žalovanému (dlužníkovi) půjčku 170 000 Kč, přičemž byl vyjádřen důvod poskytnutí půjčky - poskytnutí zálohy 170 000 Kč dlužníkem společnosti Ekonomické stavby, s. r. o. jako budoucímu zhotoviteli k financování přípravných projektových prací a inženýrské činnosti k výstavbě rodinného domu pro dlužníka, přičemž za účelem této výstavby první žalovaný uzavřel se společností Ekonomické stavby, s. r. o. smlouvu o budoucí smlouvě o dílo č. [REDAKCE], smlouvu o dílo na projektovou dokumentaci č. [REDAKCE] a smlouvu příkazní č. [REDAKCE] ze dne 3. 4. 2017. Dále bylo dohodnuto, že účelově vázaná půjčka 170 000 Kč bude poskytnuta přímo budoucímu zhotoviteli, a to do 30 dnů od podpisu Smlouvy. Dlužník se zavázal vrátit půjčku věřiteli do 7. 8. 2017. Pro případ prodlení s vrácením půjčky se dlužník zavázal zaplatit smluvní pokutu ve výši 0,1 % denně z dlužné částky jistiny. Dlužník vzal na vědomí upozornění věřitele, že tento potřebuje vrátit půjčené finanční prostředky v termínu splatnosti, neboť je má po uplynutí termínu splatnosti vázány jiným způsobem. K zajištění pohledávky ze Smlouvy dlužník vystavil ve prospěch věřitele dvě blankosměnky vlastní nikoliv na řad, ve kterých není vyplněna směnečná suma a datum splatnosti směnek. Po splatnosti půjčky je věřitel oprávněn doplnit do první blankosměnky datum splatnosti následující po splatnosti půjčky, nezaplacenou část jistiny půjčky, zákonný úrok z prodlení a smluvní pokutu, obojí ode dne následujícího po splatnosti půjčky do dne vyplnění této první směnky. Do druhé blankosměnky je věřitel oprávněn doplnit datum splatnosti následující po vyplnění první směnky, zákonný úrok z prodlení a smluvní pokutu, obojí ode dne následujícího po vyplnění první směnky do dne vyplnění této druhé směnky. Dlužník ve Smlouvě prohlásil, že má zajištěn dostatek finančních prostředků nebo jiných zdrojů, aby mohl splnit svůj smluvní závazek.
21. K provedení důkazu odvolací soud uvádí, že byl dohodnut převod částky 170 000 Kč žalobcem na účet společnosti Ekonomické stavby, s. r. o., a to dle čl. I. bod 1.2. Smlouvy, podle kterého finanční prostředky žalobce poskytne přímo budoucímu zhotoviteli, tedy uvedené společnosti. V této souvislosti odvolací soud odkazuje na konstantní judikaturu Nejvyššího soudu, která ve shodě s odbornou literaturou (srov. Švestka, Spáčil, Škárová, Občanský zákoník, komentář, II. díl, Praha, C.H.Beck 2008, str. 1690) nevyžaduje fyzické předání předmětu půjčky dlužníkovi (viz například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2008, sp. zn. 33 Odo 454/2006, či rozsudek téhož soudu ze dne 28. 3. 2007, sp. zn. 33 Odo 209/2005). Zbytečným a neodůvodněným omezením autonomie vůle smluvních stran by proto bylo nepřipuštění dohody, že předmět půjčky má být převeden třetí osobě, pokud se na tom strany smlouvy o půjčce dohodnou. Uskutečněním převodu pak je splněna podmínka předání předmětu půjčky prvnímu žalovanému (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 11. 2008, sp. zn. 28 Cdo 3790/2008). V daném případě tak k poskytnutí půjčky ve výši 170 000 Kč prvnímu žalovanému došlo, neboť žalobce peněžní prostředky v této výši převedl na účet společnosti Ekonomické stavby s. r. o., jak bylo smluvně ujednáno. Odvolací soud se proto neztotožnil s právním závěrem soudu prvního stupně, že se jedná o nepojmenovanou smlouvu. Uvedená Smlouva ze dne 7. 6. 2017 je smlouvou o peněžité zápůjčce dle § 2390 a násl. občanského zákoníku - zákona č. 89/2012 Sb. (dále jen o. z.).

22. Z provedeného důkazu Smlouvou odvolací soud dále zjistil, že se jedná o zcela stejně konstruovanou smlouvu o zápůjčce, jako tomu bylo v případě posuzovaném Ústavním soudem v nálezu sp. zn. I. ÚS 2337/21, přičemž v podrobnostech odvolací soud odkazuje na odůvodnění tohoto nálezu. Předmětná Smlouva je spotřebitelskou smlouvou a s ohledem na okolnosti jejího uzavření je nutno na ni pohlížet jako na úplatnou smlouvu, podléhající plně režimu spotřebitelského úvěru dle zákona o spotřebitelském úvěru č. 257/2016 Sb. (dále jen „z. s. ú.“)
23. Právní závěr, že se jednalo o úplatnou zápůjčku, je souladný s výše citovaným nálezem Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2337/21 ze dne 19. 7. 2022, dále s rozsudkem Nejvyššího soudu sp. zn. 33 Cdo 1015/2022 z 26. 4. 2023, ve kterém Nejvyšší soud vycházel z uvedeného nálezu Ústavního soudu. Proto se neuplatní § 5 odst. 3 z. s. ú., podle kterého se u bezúplatných smluv použijí pouze ustanovení § 1 až 4, § 122 až 124 a § 168 z. s. ú.
24. Žalovaní v námitkách proti SPR mj. uvedli, že Smlouva je neplatná pro rozpor s dobrými mravy a dále, že nebylo možné předpokládat, že by první žalovaný mohl dostat úvěr potřebný mj. ke splacení zápůjčky. Odvolací soud se proto dále zabýval tím, zda je Smlouva platná. Pro posouzení (ne)platnosti Smlouvy jsou relevantní níže citovaná ustanovení z. s. ú.
25. Podle § 2 odst. 1 z. s. ú. „*Spotřebitelským úvěrem je odložená platba, peněžitá zápůjčka, úvěr nebo obdobná finanční služba poskytovaná nebo zprostředkovaná spotřebiteli.*“ Podle odst. 2 písm. b) bodu 2. „*Spotřebitelským úvěrem na bydlení je spotřebitelský úvěr účelově určený k výstavbě nemovité věci nebo součásti nemovité věci.*“
26. Podle § 112 odst. 1 z. s. ú. „*Ke splacení nebo zajištění spotřebitelského úvěru nelze použít směnku nebo šek.*“ Podle odst. 2 „*Odstavec 1 se nepoužije pro spotřebitelský úvěr na bydlení podle § 2 odst. 2 písm. b), který po přechodnou dobu nelze dostatečně zajišťovat zástavním právem podle § 113 odst. 2. Takový spotřebitelský úvěr na bydlení je možné zajišťovat směnkou nikoli na řad, kterou je věřitel povinen vrátit spotřebiteli neprodleně po zajištění spotřebitelského úvěru na bydlení zástavním právem podle § 113 odst. 2.*“
27. Podle § 113 odst. 2 z. s. ú. „*Je-li k zajištění spotřebitelského úvěru užita nemovitá věc nebo věcné právo k nemovité věci, může mít toto zajištění pouze formu zástavního práva; k jiným ujednáním, jejichž účelem je zajištění spotřebitelského úvěru, se nepřiblíží.*“
28. Podle § 86 odst. 1 z. s. ú. „*Poskytovatel před uzavřením smlouvy o spotřebitelském úvěru nebo změnou závazku z takové smlouvy spočívající ve významném navýšení celkové výše spotřebitelského úvěru posoudí úvěruschopnost spotřebitele na základě nezbytných, spolehlivých, dostatečných a přiměřených informací získaných od spotřebitele, a pokud je to nezbytné, z databáze umožňující posouzení úvěruschopnosti spotřebitele nebo i z jiných zdrojů. Poskytovatel poskytne spotřebitelský úvěr jen tehdy, pokud z výsledku posouzení úvěruschopnosti spotřebitele vyplývá, že nejsou důvodné pochybnosti o schopnosti spotřebitele spotřebitelský úvěr splácet.*“ Podle odst. 2 „*Poskytovatel při posouzení úvěruschopnosti spotřebitele posuzuje zejména schopnost spotřebitele splácet sjednané pravidelné splátky spotřebitelského úvěru, a to na základě porovnání příjmů a výdajů spotřebitele a způsobu plnění dosavadních dluhů. Hodnotu majetku přitom zohledňuje tehdy, jestliže ze smlouvy o spotřebitelském úvěru vyplývá, že spotřebitelský úvěr má být částečně nebo úplně splacen výnosem z prodeje majetku spotřebitele, nikoli pravidelnými splátkami, nebo jestliže z finanční situace spotřebitele vyplývá, že bude schopen splácet spotřebitelský úvěr bez ohledu na své příjmy.*“
29. Podle § 87 odst. 1 z. s. ú. ve znění účinném do 28. 5. 2022 „*Poskytne-li poskytovatel spotřebiteli spotřebitelský úvěr v rozporu s § 86 odst. 1 větou druhou, je smlouva neplatná. Spotřebitel může uplatnit námitku neplatnosti v tříleté promlčecí lhůtě běžící ode dne uzavření smlouvy. Spotřebitel je povinen vrátit poskytnutou jistinu spotřebitelského úvěru v době přiměřené jeho možnostem.*“
30. K naposled citovanému ustanovení odvolací soud uvádí, že byt' je formulováno tím způsobem, že by se mělo jednat o relativní neplatnost, je povinností soudů vykládat ochranu spotřebitelů i v národním právu v souladu s komunitárním právem (právem Evropské unie). Soudní dvůr Evropské unie (SDEU) rozhodl ve věci [REDAKCE] proti [REDAKCE] (C-240/98) v rozsudku z 27. 6. 2000 o předběžné otázce tak, že ochrany poskytované spotřebitelům směrnicí Rady 93/13/EHS z 5. 4. 1993 o nepřiměřených podmínkách

ve spotřebitelských smlouvách (dále jen Směrnice) může být dosaženo jen tehdy, pokud vnitrostátní soud sám ze své moci přihlédne k nepřiměřeným podmínkám sjednaným ve spotřebitelských smlouvách. Dále vnitrostátní soud je povinen při aplikaci vnitrostátního práva, ať již přijatého před či po vydání Směrnice, toto právo vykládat ve světle znění a účelu Směrnice tak, aby bylo dosaženo výsledku Směrnicí prosazovaného. Odvolací soud dodává, že ustanovení § 86 a § 87 z. s. ú. zapracovává mj. i směrnici Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru (dále jen směrnice o smlouvách o spotřebitelském úvěru), proto je nutno tato ustanovení v souladu s oběma směrnicemi (u smluv uzavřených po dni 31. 12. 2013 je právní úprava Směrnice zapracována v Dílu 4, Hlavy I, Části čtvrté „Ustanovení o závazcích ze smluv uzavíraných se spotřebitelem“ v o. z., §§1810 až 1867). Odvolací soud poukazuje i na plenární nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 1/2010 ze dne 9. 2. 2011, ve kterém Ústavní soud přijal závěr k § 55 odst. 2 předchozího občanského zákoníku (obč. zák.) ve znění účinném do 31. 7. 2010, že koncepce relativní neplatnosti spotřebitelských smluv je nesouladná s českým ústavním pořádkem a tudíž je nezbytné spojit porušení zákonných pravidel, obsažených v ustanovení § 55 a § 56 obč. zák. k vyvážení uvedené faktické nerovnosti, s absolutní neplatností nastávající ze zákona, ke které soud přihlíží ex offio, aniž by se spotřebitel musel neplatnosti smlouvy dovolat. Z těchto důvodů je nutno vykládat jako absolutně neplatnou smlouvu o spotřebitelském úvěru, pokud poskytovatel před uzavřením této smlouvy neposoudí úvěruschopnost spotřebitele, byť teprve až s účinností od 29. 5. 2022 byla v § 87 odst. 1 z. s. ú. tato neplatnost stanovena jako absolutní s textem „*Poskytne-li poskytovatel spotřebiteli spotřebitelský úvěr v rozporu s § 86 odst. 1 větou druhou, je smlouva neplatná. Soud k neplatnosti přihlédne i bez návrhu. Spotřebitel je povinen vrátit poskytnutou jistinu spotřebitelského úvěru v době přiměřené jeho možností.*“

31. Odvolací soud dodává, že soudy jsou u spotřebitelských smluv povinny z úřední povinnosti přihlédnout k neplatnosti takových smluv, a to i v případě procesní pasivity spotřebitele. Dále odvolací soud poukazuje na rozsudek Soudního dvora Evropské unie (SDEU) ve věci C-176/17 ze dne 13. 9. 2018, ve kterém SDEU rozhodl v řízení o předběžné otázce tak, že „*Článek 7 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách musí být vykládán v tom smyslu, že brání takové vnitrostátní právní úpravě, jako je právní úprava dotčená ve věci v původním řízení, která umožňuje vydat platební rozkaz na základě vlastní směnky splňující všechny náležitosti, kterou je zajištěna pohledávka ze smlouvy o spotřebitelském úvěru, pokud soud, který rozhoduje o návrhu na vydání platebního rozkazu, nemá pravomoc provést přezkum případné zneužívající povahy ustanovení této smlouvy, a pokud podmínky uplatnění práva podat proti takovému rozkazu odpor neumožňují zajistit dodržování práv, která spotřebiteli přiznává tato směrnice.*“
32. Podle článku 7 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 „*Členské státy zajistí, aby v zájmu spotřebitelů a soutěžitelů byly k dispozici odpovídající a účinné prostředky zabráňující dalšímu používání zneužívajících ujednání ve smlouvách, které uzavírají prodávající nebo poskytovatelé se spotřebiteli.*“
33. SDEU v uvedeném rozsudku z 13. 9. 2018 posuzoval polskou procesní právní úpravu, která je obdobná jako česká právní úprava obsažená v § 175 o. s. ř. v tom směru, že zakládá časovou koncentraci námitek (odporu) proti směnečnému platebnímu rozkazu. Polská právní úprava navíc ukládá žalovanému v případě podaného odporu proti platebnímu rozkazu povinnost zaplatit tři čtvrtiny soudního poplatku. SDEU učinil závěr, že tato polská procesní úprava není souladná s článkem 7 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS, protože soud nemá pravomoc před vydáním tohoto platebního rozkazu přezkoumat případné zneužívající ustanovení spotřebitelské smlouvy týkající se směnky.
34. Podle názoru odvolacího soudu z uvedeného rozsudku plyne, že pokud soud prvního stupně ještě před vydáním směnečného platebního rozkazu zjistí, resp. dospěje i na základě své úřední činnosti k závěru, že se jedná (může jednat) o spotřebitelskou směnku, neměl by vydat SPR, nýbrž by měl svolat jednání a ve věci rozhodovat v nezkráceném řízení. Pokud soud nezjistí, že se jedná o spotřebitelskou směnku (to bude patrně častější případ) a vydá SPR, budou podány námitky žalovaným a teprve v řízení o námitkách soud zjistí, že se jedná o spotřebitelskou smlouvu, neměla

by platit koncentrace námitek v 15denní lhůtě od obdržení SPR žalovaným (§ 175 odst. 1 první věta o. s. ř.), nýbrž by měla platit pouze univerzální koncentrace nových tvrzení do konce prvního jednání ve věci samé, stanovená v § 118b odst. 1 o. s. ř. Navíc jak již odvolací soud uvedl výše, k neplatnosti spotřebitelské smlouvy přihlížejí soudy z úřední povinnosti (i tento závěr se opírá o judikaturu SDEU), proto i kdyby žalovaný spotřebitel v námitkách proti SPR uvedl tvrzení, ve kterých by nenamítl neplatnost spotřebitelské smlouvy (touto smlouvou může být nejen kauzální smlouva, tj. smlouva týkající se kauzy směnky, nýbrž i přímo samotná směnečná dohoda) a neplatnost této smlouvy (smluv) by vyšla najevo v řízení o námitkách SPR, musel by soud k této neplatnosti přihlídnout, byť by tato neplatnost (její důvody) nebyla tvrzena nejen v námitkách proti SPR, ale ani později.

35. Výše uvedená úvaha je v této věci hypotetického rázu, protože jak odvolací soud již výše uvedl (viz odstavec 24. odůvodnění), žalovaní namítli jak neplatnost Smlouvy pro rozpor s dobrými mravy, tak i okolnost, že první žalovaný byl neúvěruschopný.
36. Jak z obsahu Smlouvy plyne, žalobce neposuzoval úvěruschopnost prvního žalovaného (prohlášení prvního žalovaného ve Smlouvě, že má zajištěn dostatek finančních prostředků k vrácení zápůjčky do 7. 8. 2017, takovým posouzením není), naopak měl svůj podnikatelský záměr postaven právě na skutečnosti, že první žalovaný nemá schopnost zaplatit do dvou měsíců spotřebitelský úvěr (je neúvěruschopný), proto s ohledem na porušení § 86 z. s. ú. je Smlouva dle § 87 odst. 1 z. s. ú. neplatná.
37. Odvolací soud poukazuje na to, že je zde ještě jeden důvod neplatnosti uvedené Smlouvy, a to svou povahou závažnější, než „pouhá“ neplatnost pro neověření úvěruschopnosti (viz níže).
38. Podle § 588 o. z. „*Soud přihlídně i bez návrhu k neplatnosti právního jednání, které se zjevně přiči dobrým mravům, anebo které odporuje zákonu a zjevně narušuje veřejný pořádek. To platí i v případě, že právní jednání zavazuje k plnění od počátku nemožnému.*“
39. Jak již odvolací soud uvedl, žalobce v dané věci poskytl na základě Smlouvy zápůjčku spotřebiteli a aby se vyhnul zákonné povinnosti prověřovat úvěruschopnost prvního žalovaného, zkonstruoval Smlouvu formálně jako bezúplatnou, avšak právě z důvodu neúvěruschopnosti, o které žalobce věděl (nebo vědět musel), je ve skutečnosti úplatnou s ohledem na nepřiměřeně krátkou lhůtu splatnosti a dohodnutou smluvní pokutu. Ve Smlouvě je sice uvedeno, že půjčka má být vrácena ve lhůtě dvou měsíců, protože věřitel tyto peníze potřebuje ve vazbě na jiné projekty, avšak tomu odporuje žalobcem vyplněný termín splatnosti směnky 10. 7. 2020, tedy datum následující 35 měsíců po splatnosti Smlouvy. Z uvedeného postupu je zřejmé, že s ohledem na kumulující se smluvní pokutu, odpovídající v daném případě ročnímu úroku 36,5 %, žalobce ve skutečnosti neměl zájem na co nejdřívějším vrácení zápůjčky s ohledem na nadprůměrně vysoký „úrok“. Odvolacímu soudu je z úřední činnosti známo, že žalobce tímto způsobem postupuje ve stovkách případů a jak naznačil i Ústavní soud ve svém nálezu, poskytování těchto „neúročených“ zápůjček je patrně hlavním předmětem podnikatelské činnosti žalobce.
40. Odvolací soud konstatuje, že je vysoce nemravným způsob podnikání podnikatele, který svůj zisk odvozuje nikoliv z plnění smlouvy oběma smluvními stranami (v takovém případě by se zisk podnikatele odvíjel z ceny zaplacené spotřebitelem za poskytnuté plnění), nýbrž z porušování smlouvy spotřebitelem (tedy ze smluvní pokuty), přičemž smlouva je dohodnutá s konkrétním (neúvěruschopným) spotřebitelem tak, aby spotřebitel téměř vždy smlouvu porušil. Podnikatelský záměr obsažený ve Smlouvě tedy přímo počítá s neúvěruschopností prvního žalovaného a cíl žalobce jako podnikatele by nebyl naplněn, pokud by první žalovaný skutečně splatil zápůjčku včas v dohodnuté dvoutříměsíční lhůtě. Nemravnost přístupu žalobce zesiluje ještě to, že – jak již odvolací soud uvedl – žalobce tímto způsobem postupuje opakovaně ve stovkách případů.
41. Rozpor s dobrými mravy je navíc ještě prohlouben historickým vývojem podnikatelské činnosti žalobce a před existencí žalobce činností [REDACTED] a společnosti Ekonomické stavby, s. r. o.

(v obou společnostech je [redacted] [redacted] [redacted] o čemž se zmínil i Ústavní soud v odstavci 26. odůvodnění svého nálezu sp. zn. I. ÚS 2337/21. Nejdříve [redacted] [redacted] poskytoval sám tyto překlenovací půjčky zajištěné směnkami, jako fyzická osoba, aby ztížil použití kauzálních námitek proti směnkám ze vztahů spotřebitelů vůči společnosti Ekonomické stavby, s. r. o. a aby zbavil všechny objednatele ochrany spotřebitele dle právní úpravy obsažené dříve v § 52 a násl. obč. zák. a též v zákoně č. 321/2001 Sb., o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru, který byl účinný od 1. 1. 2002 do 31. 12. 2010. Poté, co soudy akceptovaly, že jsou uplatnitelné tyto námitky, a to i spotřebitelské povahy vůči majiteli směnky [redacted] [redacted] s ohledem na „dvoudomé“ vystupování Ekonomických staveb, s. r. o. a jejího [redacted] [redacted] [redacted] (viz např. nálezy Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 563/11 z 13. 11. 2012 a sp. zn. III. ÚS 1293/16 ze dne 24. 1. 2017), byl založen Chytrý nájem, s. r. o. (žalobce) společností Ekonomické stavby rodinná, a. s. (uvedená společnost, jejímž [redacted] [redacted] je [redacted] [redacted] je společníkem, [redacted] [redacted] je [redacted] žalobce) a překlenovací půjčky začal poskytovat žalobce místo [redacted] [redacted] (patrně s cílem opět ztížit vznášení kauzálních námitek spotřebitelů ze vztahů spotřebitelů vůči Ekonomickým stavbám, s. r. o.).

42. [redacted] [redacted] a poté žalobce vždy používali směnky na řad, avšak některé soudy začaly shledávat neplatnými směnečné dohody k takovýmto směnkám pro rozpor s § 12 zákona 321/2001 Sb. o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru (účinného od 1. 1. 2002 do 31. 12. 2010) „*Splácí-li spotřebitel spotřebitelský úvěr prostřednictvím směnky nebo šeku nebo zajišťuje-li jimi jeho splacení, musí si věřitel počínat tak, aby byla zachována všechna práva spotřebitele, která vyplývají ze smlouvy o poskytnutí spotřebitelského úvěru.*“ Tento zákon byl s účinností od 1. 1. 2011 nahrazen zákonem č. 145/2010, ve kterém bylo obsaženo ustanovení § 18 se zcela identickým textem. Toto znění § 18 bylo účinné do 24. 2. 2013. Např. Vrchní soud v Praze v rozsudku sp. zn. 9 Cmo 67/2013 ze dne 24. 6. 2013 shledal pro rozpor s § 12 zákona č. 321/2001 Sb. neplatnou směnečnou dohodu, na základě které byla vystavena směnka na řad a tento soud učinil závěr, že tomuto ustanovení by vyhověla pouze směnka nikoliv na řad. Po tomto rozhodnutí začali [redacted] [redacted] a později žalobce používat k zajištění půjček směnky nikoliv na řad.
43. Zákon č. 145/2010 s účinností od 25. 2. 2013 do 30. 11. 2016 zcela zakázal použití směnek u spotřebitelských úvěrů (viz § 18 odst. 1 v uvedeném znění), nicméně podle § 2 písm.) tohoto zákona se zákon č. 145/2010 Sb. nevztahoval na půjčky a úvěry poskytnuté bez úroku a jakékoliv úplaty. Žalobce poté začal poskytovat „bezúplatné“ půjčky stejného typu jako je Smlouva v této věci, čímž se snažil vyhnout jak zákazu používání směnek, tak i povinnosti prověřovat úvěruschopnost spotřebitelů dle § 9 zákona č. 145/2010 Sb. S účinností od 1. 12. 2016 platí zákon č. 257/2016 Sb., který modifikoval předchozí naprostý zákaz použití směnky ke splacení nebo zajištění spotřebitelského úvěru v tom směru, že stanovil v § 112 odst. 2 výjimku v případě spotřebitelského úvěru na bydlení, který nelze zajistit zástavním právem podle § 113 odst. 2 a musí se jednat jen o směnku nikoli na řad. Nicméně i v uvedeném zákoně zůstává právní úprava umožňující použití směnek u spotřebitelského úvěru bez úroku a jakékoli úplaty. Z tohoto důvodu žalobce pokračoval v uzavírání překlenovacích „bezúplatných“ zápůjček toho typu, jako je i předmětná Smlouva.
44. Celý historický nástin dosavadní činnosti žalobce a též [redacted] [redacted] v souvislosti s používáním směnek svědčí o promyšleném postupu, který měl zcela eliminovat použití zákonných ustanovení určených k ochraně spotřebitelů a měl též „za každou cenu“ umožnit žalobci používat směnky i v případech, kdy tyto nemají být ve vztazích se spotřebiteli používány. Odvolací soud podotýká, že je justiční notorií procesní výhoda směnečného žalobce v řízení o zaplacení směnky proti směnečnému dlužníkovi, spočívající v tom, že kauzální námitky proti směnce musí tvrdit a prokazovat směnečný žalovaný, přičemž tato procesní výhoda se zvyšuje v případě zkráceného směnečného řízení rozhoduje-li soud směnečným platebním rozkazem. V případě spotřebitelských směnek se výhoda směnečného žalobce (podnikatele – profesionála) ještě prohlubuje, když

na straně žalovaného je spotřebitel – laik (viz též výše již zmíněný rozsudek SDEU ve věci C-176/17 ze dne 13. 9. 2018).

45. Ze všech uvedených důvodů je aplikace práva v této Smlouvě hluboce nemravná, a proto je Smlouva neplatná dle § 588 o. z. (závěr, že je pro rozpor s dobrými mravy neplatná smlouva tohoto typu používaná žalobcem a dříve [redacted] učinil Nejvyšší soud např. v usnesení sp. zn. 33 Cdo 2072/2019 z 31. 10. 2019). Směnečná dohoda uzavřená k předmětné směnce je smlouvou závislou na smlouvě o půjčce č. [redacted] ze dne 7. 6. 2017 (bez smlouvy ze 7. 6. 2017 by nebyla uzavřena ani směnečná dohoda), proto je neplatná podle téhož ustanovení i tato směnečná dohoda na základě které první žalovaný vystavil předmětnou směnku (odvolací soud podotýká, že i tato směnečná dohoda je spotřebitelskou smlouvou dle § 1810 a násl. o. z.). Navíc tato směnečná dohoda zajišťovala splnění pohledávky ze Smlouvy, tzn. že s ohledem na neplatnost Smlouvy je tato pohledávka neexistující a směnka nemůže zajišťovat splnění neexistující pohledávky. Dále vzhledem k tomu, že žalobce nemá pohledávku ze směnky, nemůže mít ani právo na zaplacení 6% směnečného úroku a směnečné odměny dle Čl. I § 48 odst. 1 bodů 2. a 4. ZSS.
46. Vzhledem k důvodnosti námitek žalovaných proti směnečnému platebnímu rozkazu odvolací soud v souladu s § 212 a § 220 odst. 1 písm. a) a b) o. s. ř. změnil napadený rozsudek tak, že zrušil směnečný platební rozkaz.
47. V souladu § 224 odst. 1 a 2, § 137 odst. 1, 3 a § 142 odst. 1 o. s. ř. rozhodl odvolací soud o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů ve prospěch úspěšných žalovaných.
48. Náklady prvního žalovaného v řízení u soudu prvního stupně spočívaly v odměně za právní zastoupení v rozsahu 1 úkonu právní služby 9 500 Kč (převzetí zastoupení) a v hotových výdajích k tomuto úkonu v rozsahu 1 paušální úhrady výdajů 300 Kč, v rozsahu 11 úkonů právní služby po 7 600 Kč (námítky proti SPR, 3 vyjádření z 22. 4. 2021, 24. 5. 2022 a z 27. 6. 2022, 6 jednání a účast při výslechu žalovaných dne 23. 11. 2021 u Okresního soudu v Kolíně), v hotových výdajích v rozsahu 11 polovin paušálních úhrad výdajů, tedy po 150 Kč k 11 úkonům právní služby a v náhradě za polovinu promeškaného času při cestách k jednáním u soudu a zpět 6x 400 Kč (celkem 2 400 Kč) podle § 2 odst. 1, § 7, § 11 odst. 1 písm. a), d) a g), § 12 odst. 4 a § 13 odst. 4 vyhlášky č. 177/1996 Sb. ve znění pozdějších předpisů (advokátního tarifu), v polovině náhrady za použití automobilu při cestách k jednáním a zpět na trase [redacted] v celkové výši 12 845 Kč podle § 30 odst. 2 vyhlášky č. 37/1992 Sb. ve znění pozdějších předpisů a § 157 a § 158 zákona č. 262/2006 Sb. (zákoníku práce) ve znění pozdějších předpisů a v náhradě 21% daně z přidané hodnoty dle zákona č. 235/2004 Sb. ve znění pozdějších předpisů. Celková náhrada nákladů prvního žalovaného v tomto stupni činila 125 685,73 Kč.
49. Celková náhrada nákladů druhé žalované v řízení u soudu prvního stupně činila také 125 685,73 Kč vzhledem ke stejnému počtu úkonů právní služby, paušálnímu úhrad výdajů, náhrady za promeškaný čas a náhrady za použití automobilu.
50. Náklady prvního žalovaného v odvolacím řízení spočívaly v odměně za právní zastoupení v rozsahu 2 úkonů právní služby po 7 600 Kč (odvolání a účast při jednání odvolacího soudu), v hotových výdajích v rozsahu 2 polovin paušálních úhrad výdajů, tedy po 150 Kč k 2 úkonům právní služby a v náhradě za promeškaný čas při cestě k jednání u odvolacího soudu a zpět 600 Kč podle § 2 odst. 1, § 7, § 11 odst. 1 písm. d) a g), § 12 odst. 3, § 13 odst. 4 a § 14 odst. 1 písm. a) a odst. 3 advokátního tarifu, v náhradě za použití automobilu při cestě k jednání a zpět na trase [redacted] ve výši 1 179 Kč podle § 30 odst. 2 vyhlášky č. 37/1992 Sb. ve znění pozdějších předpisů a § 157 a § 158 zákona č. 262/2006 Sb. (zákoníku práce) ve znění pozdějších předpisů a v náhradě 21% daně z přidané hodnoty dle zákona č. 235/2004 Sb. ve znění pozdějších předpisů. Dále byl nákladem prvního žalovaného i zaplacený soudní poplatek za odvolání 14 801 Kč. Celková náhrada nákladů prvního žalovaného v odvolacím řízení činila 35 708,59 Kč.

51. Celková náhrada nákladů druhé žalované v řízení u soudu prvního stupně činila také 35 708,59 Kč vzhledem ke stejnému počtu úkonů právní služby, paušálnímu úhrad výdajů, náhrady za promeškaný čas a náhrady za použití automobilu.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku je dovolání přípustné k Nejvyššímu soudu, jestliže Nejvyšší soud jako soud dovolací dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237, § 239 a § 240 odst. 1 o. s. ř.). Dovolání se podává u soudu, který rozhodoval v prvním stupni, a to do dvou měsíců od doručení rozsudku odvolacího soudu.

Nesplní-li povinný dobrovolně, co mu ukládá vykonatelné rozhodnutí, může se oprávněný domáhat výkonu rozhodnutí.

Praha 7. února 2024

JUDr. Ladislav Derka v. r.
předseda senátu